

Хоробрий кравчик

Брати (Якоб і Вільгельм) Грімм

Якось уранці, саме серед літа, сидів молодий, веселий кравчик біля вікна і шив собі. Коли чує — йде вулицею жінка й вигукує:

— Варення, смачне варення! Купуйте, грошей не шкодуйте!

Кравчик полюбляв солодощі, тож він зрадів і гукнув у вікно до жінки:

— Гей, голубко, заходь сюди, продай мені варення.

Жінка й собі зраділа, що швидко спродається, зайшла до кравчика і показала йому свої глечики. Оглядав він їх, оглядав, крутив на всі боки, принохувався, куштував, а тоді й каже:

— Наче й справді смачне. Продай мені, голубко, ложку цього варення.

Спересердя жінка так і остовпіла, адже вона сподівалася, що кравчик купить у неї чи не все варення. Та що вдієш, продала йому ложку варення і пішла геть, сердито буркочучи.

А кравчик одкрояв добрячу скибу хліба, намастив її варенням та й каже сам собі:

— От дошию куртку, а тоді й поласую. Поклав він ту скибку біля себе і гаряче взявся до роботи.

А тим часом варення розпахтілося на всю кімнату, і скибку роєм обсіли мухи.

— Мухи, мухи, — каже їм кравчик, — хто вас сюди просив? Ану летіть геть!

Але мухи і не думали втікати, а навпаки, ще щільніше обсіли варення.

Тут у кравчика, як то кажуть, увірвався терпець, він спересердя як схопив ганчірку та як лясне по мухах. А тоді дивиться — аж сім мух убив.

— От який я дужий та хоробрий! — сказав він, сам собі дивуючись. — Треба, щоб про мене дізналося ціле місто!

І кравчик змайстрував собі пояса і вишив на ньому великими літерами: "Коли злий буваю, то сімох убиваю".

— Та що місто, — міркував він далі, — хай знає про це весь світ!

Підперезався кравчик поясом, поклав у кишеню грудку старого сиру та й подався в мандри. Біля воріт бачить — пташина заплуталася в кущах. Він і її сховав у кишеню.

Ішов він, ішов і прийшов до високої гори. Видерся на самий вершечок і бачить — сидить на горі велетень, байдуже поглядає навкруги.

Кравчик сміливо підходить до нього та й каже:

— Здоров був, приятелю! Ходімо разом мандрувати.

Велетень зневажливо подивився на кравчика та й каже:

— Ах ти ж, голодранцю! Жалюгідна комахо! Ти ще рівнятимешся до мене?

— Аякже! — відповідає кравчик і показує собі на пояс. Ось прочитай, що я за один.

Велетень прочитав: "Коли злий буваю, то сімох убиваю". Він подумав, що кравчик здатен убити сімох людей, і трохи пройнявся повагою до цього малюка. А тоді взяв камінь та як стисне — так з нього вода й потекла.

— А тепер ти. спробуй, — сказав велетень.

— Оце й усе? — засміявся кравчик. — Це мені заіграшку. — Нишком він дістав з кишені грудку сиру та як стисне — аж сироватка потекла.

— Ну що, мабуть, трохи краще за тебе? — весело питає кравчик.

Велетень дивується, не вірить, що малюк такий дужий. Знову взяв камінь і жбурнув його так високо, що ледве видно було.

— Ану, — каже, — і ти спробуй!

— Високо ти кидаєш, — похвалив кравчик, — але ж камінь усе-таки впав на землю. А я кину так, що він зовсім назад не повернеться.

Вийняв він із кишені пташку, підкинув у повітря, а пташка пурхнула, та тільки й бачили її.

— Ну як? — запитав кравчик.

— Добре кидаєш, — погодився велетень, — а от подивимось, чи піднесеш ти дерево на плечах.

І підвів кравчика до вивернутого з корінням величезного дуба та й каже:

— Як ти такий дужий, то допоможи мені витягти з лісу оцього дуба.

— Залюбки, — відповів малюк. — Бери на плечі стовбур, а я ззаду помагатиму, адже гілля нести куди важче.

Велетень завдав стовбур собі на плечі, а кравчик сів ззаду на гілку, і велетень поніс ціле дерево та ще й кравчика на ньому. А озирнутися йому ніяк — гілки заважають.

Їде кравчик верхи на гілці і пісеньку співає:

— Виїжджали три кравчики із воріт... Довго ніс велетень того важкого дуба, а тоді втомився та й каже:

— Гей, хлопче, стомився я нести, мабуть, кину цього дуба!

Кравчик швиденько сплигнув з дерева, схопився обома руками за віти, наче і він ніс, і каже:

— Ти такий здоровило, а не здужаєш навіть деревину потягти.

Покинули вони дуба, пішли далі. Аж дорогою їм трапляється вишня. От велетень схопив її за самий вершечок, де були найстиглиші ягоди, нагнув і дав кравчикові поласувати. Але хіба ж міг кравчик утримати вишню? Тільки-но велетень випустив вершечок, він так і фуркнув угору, а разом з ним і кравчик злетів у повітря. А коли він щасливо впав на землю, велетень і каже йому:

— Та невже ти не здужаєш утримати оцю вишеньку?

— Це я стрибнув через дерево, — одказує кравчик, — бо в кущах мисливець стріляє. Стрибни і ти так, якщо зумієш.

Велетень стрибнув, але не перескочив через дерево і завис на вітах. І тут було кравчикове зверху.

Тоді велетень каже:

— Ну, якщо ти такий хоробрий та дужий, то ходімо в нашу печеру.

І пішли.

Приходять в печеру, а там біля вогню сидять велетні. І в кожного в руках по

смаженій вівці. Запихаються, аж за вухами лящить.

Велетень підвів кравчика до ліжка і сказав, щоб той лягав тут і відпочивав. Але для кравчика ліжко було надто велике, і він примостився в куточку.

Опівночі, гадаючи, що кравчик міцно спить, велетень устав тихенько, взяв важкий шворень та як гепне по ліжку, аж проламав його. "Тепер уже, — подумав він, — я випустив юшку з цього стрибунця".

Рано-вранці зібралися велетні до лісу, а про кравчика й думати забули. Коли це виходить він їм назустріч веселий і безтурботний. Велетні злякалися, що він їх повбиває, і розбіглися хто куди.

А кравчик помандрував собі далі.

Ішов він, ішов, поки прийшов до королівського палацу, а що стомився дуже, то ліг біля воріт на моріжечку та й заснув.

А поки він спав, королівські слуги встигли розгледіти його з усіх боків і прочитати на поясі: "Коли злий буваю, то сімох убиваю".

— Диви, — казали вони, — який великий вояка прийшов у нашу мирну країну.

Вони побігли до короля та й кажуть:

— Біля воріт палацу лежить дужий чоловік. Якщо дійде до війни, то він нам у пригоді стане.

Король зрадів.

— А й справді, — каже, — покличте його сюди.

Виспався кравець, протер очі й пішов служити королю.

Служить він день, служить другий. А королівські вояки і кажуть один одному:

— Лихо нам буде від цього чоловіка. Адже він коли злий буває, то сімох убиває.

Пішли вони гуртом до короля.

— Ми не хочемо служити разом з ним, — сказали вони. — Він нас переб'є, якщо розсердиться. Відпусти нас зі служби.

Зажурився король, що через одного всі вірні слуги хочуть його покинути. Краще б уже цей чоловік і на очі не показувався йому.

Але звільнити його король не наважився, боявся, що той і слуг, і його самого не пощадить, а сам сяде на королівський трон.

Міркував він і так і сяк, нарешті покликав кравчика та й каже:

— В моєму королівстві у дрімучому лісі живуть два велетні. Вони грабують, убивають людей, збиткуються над ними. Велетні такі дужі, що ніхто до них підійти не наслідуюється. Якщо переможеш цих велетнів, то віддам тобі за дружину єдину мою дочку і півкоролівства. А на допомогу даю тобі сто вершників.

— Гаразд, — погодився кравчик. — Я коли злий буваю, то сімох убиваю. А вже з двома й поготів упораюся.

Вирушив кравчик у похід, а за ним услід поїхало сто вершників, а коли приїхали до узлісся, то кравчик і каже їм:

— Залишайтеся тут, а я сам упораюся з велетнями.

Метнувся він до лісу і роззирається довкола. Коли бачить — два велетні сплять і так

хропуть, що аж віти на деревах гойдаються.

Кравчик не марнував часу, а назбирав повні кишені камінців і поліз на дерево. Примостився він на гілляці просто над сонними велетнями і почав кидати одному в груди камінець за камінцем.

А той хропе і нічого не чує. Та ось прокинувся, штовхнув товариша та й питає:

— Ти чого б'єшся?

— Приснилося тобі, чи що? Я не б'юся. Вони лягли і знову поснули. Тоді кравчик почав кидати камінцями на другого.

— Це ж що таке? — гукнув другий. — Чого б'єшся камінцями?

— Я не б'юся, — сонно промовив перший. Побурчали вони, побурчали та й цього разу сьак-так поснули.

А кравчик вибрав найбільшого камінця і щосили жбурнув його в груди першому велетню.

— Це вже занадто! — скрикнув той і кинувся на товариша. Обидва вони так розлютились, що виривали дерева з корінням і так лупцювати один одного, що нарешті обидва попадали мертві на землю.

Тоді кравчик зліз із дерева, пішов до вершників і каже:

— Діло зроблене, я порішив обох. Ох, і нагрів я чуба. Вони й дерева виривали з землею, і каміння в мене жбурляли, та нічого їм не допомогло. Адже я коли злий буваю, то сімох убиваю.

— А вас часом не поранено? — злякано спитали вершники.

— Все гаразд, — відповів кравчик, — і волосинка не впала з голови.

Вершники не йняли віри і поїхали в ліс подивитись. Аж там мертві велетні лежать, не ворухнуться, а навкруги вирвані дерева.

Кравчик зажадав од короля обіцяної винагороди, та король став знову вигадувати, як би цього лицаря занапастити.

— Перш ніж одержиш доньку й півкоролівства, — сказав кравчику, — спіймай у моїх лісах звіра-однорожця, він завдає нам великої шкоди.

— Гаразд, — відповів кравчик. — Я двох велетнів не злякався, то що мені твій звір-однорожець! Я, коли злий буваю, сімох убиваю!

Узяв він добру мотузку з сокирою і пішов у ліс. А помагачам звелів чекати на узліссі.

Йому не довелося довго шукати звіра. Однорожець вискочив із хащі, нагнув грізно голову й кинувся просто на кравчика.

— Стривай, стривай, — мовив кравчик, — хто спішить, той людей смішить.

Він почекав, поки звір підбіг зовсім близько, і спритно відскочив за дерево. А однорожець з усього розгону так глибоко ввігнав свого рога в дерево, що вже назад і не витяг.

— От тепер ти в моїх руках, — сказав кравчик. Вийшов кравчик із-за дерева, накинув йому на шию доброго налигача, відрубав сокирою рога, що застряг у дереві, і привіз до короля.

Проте король і цього разу не дотримав слова та поставив ще й третю умову.

— Спіймай, — каже, — ще дикого кабана, що в лісах велику шкоду чинить. А тоді бери і королівну, і півкоролівства.

— Залюбки спіймаю, — пообіцяв кравчик. — Це ж дитяча забавка.

На допомогу йому король дав мисливців, але кравчик не взяв їх із собою в ліс, і вони раділи нищечком, бо дуже боялися того страшного звіра.

Не довго й ходив кравчик по лісу, аж бачить — розлючений дикий кабан із страшними іклами біжить просто на нього. А кравчик крутнувся і вскочив до хижки, що була поблизу, та одразу ж і вистрибнув у вікно. Дикий кабан кинувся в хижку, а кравець метнувся до дверей і замкнув їх.

Отак лютий звір і впіймався.

Кравчик гукнув мисливців, щоб вони на власні очі побачили звіра, а сам пішов до короля.

Тепер уже король хоч-не-хоч, а мусив дотримати слова і віддати йому дочку та півкоролівства.

Справили вони весілля з великою пишнотою, та з малою радістю, і кравчика зробили королем.

Аж ось одного разу вночі молода королева дочула, як її чоловік пробурмотів крізь сон:

— Хлопче, а поший-но куртку та залатай штани, бо я тобі вуха аршином поодбиваю.

Тут вона й здогадалася, якого роду та плоду був молодий добродій, її чоловік, і вранці виплакала перед батьком своє горе та почала благати, щоб звільнив її від такого чоловіка, бо це ж не хто інший, як звичайнісінький кравець.

Батько заспокоїв її, а тоді каже:

— Цієї ночі не замикай своєї спальні. Коли він засне, мої слуги зв'яжуть його і кораблем одвезуть у далекі краї.

Королева зраділа і стала нетерпляче очікувати ночі, та королівський служка підслухав ту розмову і розповів усе молодому володарю, бо був йому відданий.

— Хай спробують, — мовив кравчик. Увечері ліг він спочивати.

Гадаючи, що чоловік уже заснув, королева встала, відімкнула двері й знову лягла. А кравчик голосно закричав, ніби спросоння:

— Хлопче, ану поший куртку та залатай штани, бо я тобі всі вуха поодбиваю аршином! Коли я злий буваю, то сімох убиваю, я двох велетнів подолав, звіра-однорожця й дикого кабана впіймав, то не злякаюся і тих, що стоять під дверима!

Як почули слуги, то від страху їм аж у п'ятах закололо, і вони всі швидко повтікали, наче за ними дике військо гналося.

Отак і лишився кравчик на все життя королем.

Переклад Сидора Сакидона